

Eitt sjómansbragd

Í sambandi við onnur viðurskipti kom eg fram á hesa hending, sum eigur at verða skrásett og ikki at fara í gloymskunnar hav, tí hetta, sum her verður sagt frá, er eitt sjómansbragd av teimum heilt stóru. Hetta bleiv ikki gjørt fyrri at teir, sum bragdið framdu, skuldu verða heidraðir, men fyrri at teir á henda hátt, sum her verður sagt frá, komu starvsfeløgum sínum, sum vóru komnir illa fyrri.

Tann hendingin, sum eg vil umrøða, fór fram í 1947, so um framtíðin vil goyma og varðveita hetta, so eigur tað at verða gjørt nú, tí nú fækast teir, sum bragdið framdu.

Tað var á Tvøroyri eitt reiðari, sum tá á donskum varð nevnt »Arbejdernes Travler-drift», stutt nevnt A.T.

Hetta var felagsskapur, sum arbeðarafeløgini stóðu aftan fyri og sum tey vóru eigarar av. Tað vóru Fylking og Fiskepigernes Fagforening, sum stóðu aftan fyri hesa fyrirtøku, sum sá dagsins ljós longu fyrst í 30 árunum. Tá keyptu feløgini tær fyrirtøku, sum fóru av knóranum, og seinni keyptu tey trólaran »Leivur Øssursson».

Hvønn týðning hetta hevur havt, tað vita øll, og við tað at hetta bert er ein partur av tí hending, sum sigast skal frá, og við tað at tey, sum í dag halda, alt er komið av sær sjálvum, haldi eg at tað er rætt at gera hesar viðmerkingar, aðrenn eg fari at siga frá, ella rættari sagt, lata ein av teimum, sum vóru við, siga frá.

A.T. var ein arbeðarafyrirtøka, sum keypti skip og hevði nógv fólk í vinnu, bæði á sjógv og landi.

Eitt av skipum teirra var skonnartin »Marité», sum søgan snýr seg um. Søgan er henda og eg lati **Karl Jespersen**, sum sjálvur var við, siga frá:

– Í 1947 var eg við »Vestmanna», sluppini, sum A.T. átti. Henda slupp, T.G. 544, varð kallað Knarvin, orsökun var tann, at hon var so litil og løtt og hevði lyndi at mæla um seg sjálva. Hon var elsta slupp í flotanum, bygd í Onglandi í 1874.

Nú hevði hon fingið eina umvæling og fingið nýggjan motor, Alfa Diesel 340 HK, og var útgjörd til trolfiskiskap.

Fyrsti túrin var á Suðurlandið, og fingi vit ein hampuligan túr, sjálvur um veðrið ikki var av tí besta. Síðan varð farið til Bjarnoyrna og seinni til Spitzbergen, har vit fingi fulla last heilt skjótt, tí har var eisini besta summarveður.

Beint heim aftur komin fær A.T. fjarrir úr Grønlandi, at skonnartin »Marité» lá við brotnum motori í Tovkosaq, og hon var full av fiski.

Hetta var ein stórir trupulleikin hjá A.T. og eisini hjá Tryggingarsambandinum. Tað bleiv tósáð saman um, hvussu hesin trupulleikin skuldi loysast. Talað var um at fáa sleipara og so sleipa »Marité» heim. Men hetta læt seg ikki gera, tí allar teir, sum vóru tøkir, høvdu úr at gera. Hetta var stutt eftir krigslok, so allar vóru bundnir av uppgávum at rudda upp.

Leiðslan í A.T. tingaðist við tryggingina og onnur, men her hendi einki, so nú var til onnur ráð at taka, og roynt varð so at fáa menn at fara við »Vestmanna» til Grønlands at sleipa »Marité» heim.

Men hetta var ikki bara sum at siga tað, at fáa fólk at fara eina slíka vandaferð. Teir flestu føroyingar høvdu ræðulig minni frá heimferðum úr Grønlandi í september-október.

Tað vóruð ikki bjóðað nokur eykagjöld fyrri at fara, men víst varð á neyðina, okkara starvsbrøður vóru í, og tann týðningin sum tað hevði at fáa skipið við fiskinum heim til virkingar. Hetta hevði týðning fyrri arbeiðsfólki á Tvøroyri.

Fimm sjómenn lótu seg tala til at fara hesa vandaferð. Teir vóru: Magnus Joensen, skipari úr Fámien, Anker Petersen við Hellá í Trongisvági, bestimaður, Poul Einarsson av Tvøroyri, motorpassari, Karl Jespersen av Tvøroyri, kokkur, og Eskild Jespersen av Tvøroyri, dekkari.

Hesir fóru so við »Vestmanna» av Tvøroyri vandaferðina til Grønlands. Ferðin tók 7 dagar og sum vera man var frøin stór hjá teimum, sum vóru við »Marité», tá »Vestmanna» kom skúmandi inn í Tovkosaq.

Tað bleiv arbeitt alla náttina fyrri at gera klárt og á middegi dagin eftir varð farið at sleipa »Marité» frá Tovkusaq inn í Føroyingahavnina. »Marité» var fullfermd við 1400 sp av saltfiski. Vit lögdu at í gomlu havnini fyrri at taka vatn og olju og at taka tann fiskin, sum var upplagdur har. Tað var ikki uttan ótta, vit lögdu út um Svartasker. »Marité» hevði 30 farnar av ketu úti og 150 farnar av veiri í hvørt borðið, og so varð lagt á at sleipa. Tað skal viðmerkast, at tað var eitt bragd at fáa »Marité», hetta stóra skipið við 700 t av saltfiski út úr Tovkosaq inn í gomlu Føroyingahavnina. Men vit høvdu tveir framúrskarandi skiparar, á »Marité» Óli J. Viberg, og á »Vestmanna» Magnus Joensen, og hesir menn vistu hvat teir gjørdi. Sjómenn av fyrsta klassa og hartil høvdu teir góða manning. So varð hildið á ferðin. Ferðin heim tók 15 dagar, sjálvur um tað vóru nakrir ringir dagar um Kappan og aðrenn vit rundaðu Nýpubakkan.

Hetta, sum í stuttum er greitt frá, er eitt av teimum mongu brøgðum, sum føroyskir sjómenn hava framit, og sum eiga at verða skrásett fyrri at framtíðin skal kunna goyma tað.

Teir eru ikki so nógvir eftir av teimum, sum hetta bragdið gjørdi, av teimum sum vóru við »Vestmanna», eru bert tveir, Karl Jespersen og Eskild Jespersen.

Tá Nýpubakki varð rundaður, varð kallað soleiðis:

M/S »Vestmanna» TG 544 sleipar skonnartina »Marité» heim til Tvøroyrar úr Tovkosaq í Grønlandi upp á 15 dagar.

Lag: Kristina fyrri handan á...

Hallo! Hallo, tit heima í A.T., her koma vit við »Marité». Vit fylgjast rætt sum systar skulu, hin Gamla við fjóðri visir veg. So gerið tykkum kláran, vund merkið várt á stong. Her koma »Havets Sønnar», teir gista vilja kong.

Tungt var at dragsa, í aldu vása, hin gamla hekk í miðjan sjógv. Hon av og á kom upp á blása, men burtur bleiv í næstu sjógv. Tvar mastrar og ein trossi, bert skínur brot í brot. Nú kemur aftur gossi, hin gamla hevur flot.

Og tósáð bleiv tað skippana millum, hvønn fjórða tíma í telefon. Í »Trellabotni» teir gingu á illum, teir høvdu allar samir gron. Jú, soleiðis kann tað vera. tá »Havets Helt» er við, av øllum alvi gera teir bróta sjómans sið.

Krumtappur brotin, skipið á tremur, tá hoyrdist gamla systir kom. Nú hjartað aftur í bróstið lemur, hvør maður brosar og rópar »home». Ja, vónin birtist og kagar fyrri hesa manning og fong, um fjúrtan-fíntan dagar vit koma í heita song.

Ja, henda ferð, eitt bragd er lokið, tað vóru fimm á »Knarva» borð og góða hjálp til »Kappa» røkið, alt væl varð skipað, ei stóru orð. Nú hóma vit heima fjørðin og takka Harranum stórt, vit heilsa familju og aðrum, nú heim – til lön fyrri tort.

Hurrá, hurrá, hurrá fyrri fólkaflakkinum

Fyri nokrum árum síðan smoygdi Jógván Sundstein eina ónýtiliga MVG skipan niður yvir føroyingin. Endiliga viðgongur fólkaflakkin, við Anfinni Kallsberg á odda, at skerast má í MVG svullin

Viðmerking

Vagnur Michelsen
skrivar

Nógv er skrivað, og nógv er sagt um meirvirðisgjald-ið, síðan hesin »svullurin» kom inn í føroyska samfelagið fyrri nokrum árum síðan.

Enn einaferð siggi eg fyrri

mær fyrrverandi landsstýrsmannin í figgarmálum, Jógván Sundstein, sum á sinni í sjónvarpinum greiddi fólkinum frá, at eingin skuldi óttast MVG-ið, tí MVG-ið kom bert í staðin fyrri toll og punktigjöld. Vørurnar komu ikki at kosta borgarunum meira. Hetta var bara ikki allar sannleik-in.

Føroyingar høvdu fingið eitt krav frá ES um at leggja MVG á framleiddar vørur, men tað var so sanniliga einki krav frá ES at leggja MVG á tenastur.

Táverandi figgarmálaráðharrin sá her ein møguleika at fáa meiri pening í landskassan og legði 23% í MVG á allar tenastur. Seinni hækkaði Finnboi Isakson, fyrrverandi figgarmálaráðharrin, tey 23% til

25%. Meirvirðisgjaldið á tenastur hevur verið ein katastrofa fyrri mangan føroyingin. Vit skulu minnast til, at samstundis sum fólk skuldu gjalda 25% meira fyrri allar tenastur, fóru fólk niður í lön, skatturin hækkaði og gjaldast skuldu rentuskattur, figgjarognaravgjöld og gjald til arbeiðsloysisskipanina.

Vit kenna øll avleiðingar-nar av hesum. MVG-ið gjørdist ein ketureaktión, sum fekk óbóltafyllur fylgur fyrri samfelagið bæði figgjarliga og moralskt.

Alt steðgaði upp í Føroyum.

Tað er heilt ótrúligt. Sjálvur um landsstýrið varð ávarað um avleiðingar, so varð henda ónýtiliga MVG skipanin smoygd

niður yvir hetta litla oyggja-samfelag. Ja, sjálvur í donskum bløðum varð ávarað ímóti hesum, tí MVG skipanin var gjørd til stór lond við stórum framleiðslu og ikki til eitt litlið oyggjaland við einari høvuðsvinnu.

Vit hava fleiri ferðir hoyrt í útvarpi og sjónvarpi fólk siga kring landið: »Tá ið MVG-ið kom, bar ikki til longur». Og hetta er eisini allar sannleikin.

Tá ið samgongan varð skipað eftir seinasta løgtingsval segði Óli Jacobsen í einum Fimmara, at nú skuldi MVG-ið lækkast frá 25% niður í 12%, men einki er hent enn. Heldur ikki Jóannes Eidesgaard, fyrrverandi figgarmálaráðharrin, tordi ella hevði evni at gera nakað við meirvirðisgjald-ið.

Anfinn Kallsberg

Endiliga er so ein glotti at hóma, so smávinning og tenastan fara at mennast aftur. Fólkaflakkin av álvara gera nakað, so flokkurin ikki verður gloymdur í føroyskum politikki.

Fólkaflakkin er nú í samgongu og hevur figgarmál um hendur. Anfinn Kallsberg boðaði beinanvegin frá, at nakað skal gerast við MVG-svullin, og tað er at fegnast um.

Min áheitan til Anfinn Kallsberg er, at landsstýrið eigur beinanvegin at taka av alt MVG av tenastum. Eg eri visur í, at hetta fer at tæna samfelagnum bæði figgjarliga og moralskt.

Hvat líkst tað, at tá ið vit fáa tómt rottangan, so skulu vit gjalda 25% eyka í MVG. Eg havi seinastu árin um-

boðað eitt ítróttarfelag í eini ítróttarhøll. Vit høvdu gott tamarhald á rakstrinum, men so kom MVG-ið, sum gjørdi rumbul í alt. Soleiðis eru óteljandi dømi.

Tað er bara komiskt, at tað skal vera fólkaflakkin, sum tekur stig til at avtaka ein part av eini ónýtiligari MVG-skipan, sum flokkurin sjálvur er pápi at, men tað eru Guds børn, ið batna, verður mangan tikið til.

Nú ein dagin sá eg í einum blað, at tveir danir vóru í Føroyum og skuldu hava fyrilestur og vegleiða um, hvussu vit sleppa undan svørtum arbeiði.

Takið fyrst av MVG á tenastum, ikki fyrri enn tá kunnu vit byrja at tosa um svart arbeiði og moral.

Vagnur Michelsen

Sosíalúrinn – fimm ferðir um vikuna!